

накапливать, надежно сохранять и систематизировать труды ученых университета.

С каждым годом развитие информационной среды научной коммуникации приводит к появлению новых направлений работы НИЦ и является новым толчком к его плодотворному развитию.

Ключові слова: науково-інформаційний центр бібліотеки, наукова комунікація, електронна бібліотека, бібліотечні технології.

Ключевые слова: научно-информационный центр библиотеки, научная коммуникация, электронная библиотека, библиотечные технологии.

Key words: scientific information center of the library, scientific communication, digital library, library technologies.

НЕРУБАЦЬКА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
заступник директора наукової бібліотеки*

НИЦЮК СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

розробник ABIS Unilib, програміст (м. Харків)

БОГДАНОВИЧ ОЛЬГА ВІТАЛІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу наукової бібліотеки*

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОКУМЕНТІВ У НАУКОВІЙ БІБЛОТЕЦІ НУ «ОЮА»

У сучасних реаліях кожна університетська бібліотека України мала можливість вибору програмного забезпечення для здійснення своєї діяльності. Серед українських розробок найбільш відомими є ЗАТ «УФД» (Бібліотека-УФД) та ABIS UNILIB (м. Харків). З 2001 року у науковій бібліотеці НУ «ОЮА» працює сучасна Автоматизована бібліотечно-інформаційна система **UniLib**.

ABIS **UniLib** призначена для автоматизації бібліотечних процесів обслуговування читачів, а також комплектування, обліку та обробки літератури. Означена система відрізняється зручністю і простотою користування у поєднанні з повнотою функціональних можливостей. Розробники постійно удосконалюють свій продукт.

Робота бібліотеки починається з комплектування її різноманітними виданнями та їх обліку. Тому модуль комплектування – це перший, найголовніший компонент у програмному комплексі **UniLib**. З цього модулю виконується формування та друкування штрих-кодів видань, які використовуються для прискорення книговидачі. Ця технологія виявляється дуже успішною. За її допомогою ведеться облік інвентарних номерів у бібліотеці.

У сфері обліку документів бібліотечного фонду застосовуються такі види стандартів:

- міжнародний стандарт (ISO);
- міждержавний стандарт (ДСТУ ГОСТ; ГОСТ);
- національний стандарт (ДСТУ);
- галузевий стандарт.

Відповідно до наказу ДП «УкрНДНЦ» від 22 серпня 2016 р. № 244 «Про прийняття національних нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, та скасування національних стандартів України» були прийняті національні нормативні документи України, гармонізовані з міжнародними та європейськими нормативними документами, методом підтвердження з наданням чинності з 1 вересня 2016 року, зокрема: ДСТУ ISO 2789:2016 (ISO 2789:2013, IDT) Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика (Вперше); ДСТУ ISO 16439:2016 (ISO 16439:2014, IDT) Інформація та документація. Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек (Вперше); СТУ ISO 11620:2016 (ISO 11620:2014, IDT) Інформація та документація. Показники функціонування бібліотек (Вперше).

Зокрема, ДСТУ ISO 2789:2016 (ISO 2789:2013, IDT) визначає одиниці обліку окремих документів фондів бібліотек та одиниці обліку обслуговування користувачів бібліотечних послуг, методи підрахунку електронних ресурсів та послуг, дають поняття окремих термінів, вживаних у бібліотечній діяльності, та одиниць виміру.

Стандарт ДСТУ ISO 2789:2016 «Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика» побудований таким чином, що надається визначення поняття за окремими видами документів, а також по кожному з них – порядок підрахунку, надходження та вибуття.

Цим стандартом (п. 2.3.28) поняття «бібліотечний фонд» визначається як «бібліотечна колекція», – це всі документи, що надає бібліотека своїм користувачам. Крім того, наводиться роз'яснення, що до складу колекції бібліотеки входять також електронні інформаційні ресурси, які зберігаються локально і віддалені ресурси, для цього в науковій бібліотеці НУ «ОЮА» створена Книга обліку електронних документів.

Основними видами обліку документів бібліотечного фонду є: оперативний (первинний), статистичний та бухгалтерський.

Оперативний облік – це систематична реєстрація кожного процесу роботи бібліотеки з руху бібліотечного фонду на підставі первинних документів (накладних, актів прийому та актів списання документів).

У Науковій бібліотеці Національного університету «ОЮА» (далі – НБ «ОЮА») оперативний і статистичний облік здійснюються відділом комплектування та наукової обробки документів у книзі сумарного обліку та у електронному вигляді в АБІС **UniLib**.

Статистичний облік встановлює точні дані про розмір, склад, рух та вартість бібліотечного фонду. Для цього в науковій бібліотеці використовується Книга руху фондів, яка дає інформацію на будь-яку вказану дату. Основою статистичного обліку є первинний облік. Усі відомості

статистичного обліку формуються на основі даних оперативного обліку за певні звітні періоди.

Бухгалтерський облік ведеться сумарно і здійснюється шляхом реєстрації надходження та вибуття документів бібліотечного фонду на підставі первинних документів, що надаються до бухгалтерії.

З метою недопущення помилок у звітності щомісяця дані оперативного та бухгалтерського обліку звіряються.

Інструкцією з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах, затвердженою наказом Міністерства культури і туризму України № 22 від 03.04.2007 (п. 3.3), також визначено, що основними одиницями обліку всіх видів документів, які включені до бібліотечного фонду, є примірник і назва.

Наразі розробником впроваджено книгу обліку електронних документів і, зокрема, інформаційних ресурсів віддаленого доступу, які на сьогодні у наукових бібліотеках не включаються до складу фонду. Проте українська бібліотека прямує у своїй діяльності до міжнародних стандартів і тому таке рішення про облік електронних ресурсів прийнятно вважати перехідним.

Ясна річ, що подальша кастомізація АБІС **UniLib** має враховувати міжнародний стандарт каталогізації в електронному середовищі RDA (*Resource Description and Access*) [6].

Важко переоцінити значення кожної бібліотеки України у своїй локації. Стандартизація і уніфікація обліку, статистики і кодифікації має допомогти користувачу бібліотечних послуг з будь-якої країни світу познайомитись з українською бібліотекою, а також долучити українського науковця до відкритого інформаційного простору в часи відкритої науки та освіти.

Список використаної літератури:

1. Богданович О. В. Новые возможности библиотечной АБИС UNILIB. *Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук.-практ.конф.* (Одеса, 17 верес. 2018 р.). Одеса, 2018. С. 224-226
2. Посметна О. Облік бібліотечного фонду в контексті сучасних нормативних документів. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр.* Київ, 2017. Вип. 48. С. 79–86
3. Богданович О. В. Библиотека современной правовой мысли Украины (БСПМ) – база данных, созданная в НБ НУ ОЮА : друкований документ та електронний аналог. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції : матеріали Міжнар.наук.-практ.конф.(м.Одеса,20 трав.2016 р.).* Одеса, 2016. Т. 1. С. 620-623
4. Василенко О. Бібліотечно-інформаційна діяльність: гармонізація статистики. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр.* Київ, 2013. Вип. 38. С. 37–52.
5. Луганский А. М. Анализ книгообеспеченности в системе автоматизации библиотечных процессов UNILIB : друкований аналог відсутній. *Інформатизація вищих навчальних закладів МВС України: матеріали наук.-практ. конф. (Харків,11-12 квітня 2006р.).* Харків, 2006. С. 152-155

6. Стрішенець Н. Нова 3R версія Міжнародного стандарту «Опис та доступ до ресурсу» («Resource description and access») *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 56. С. 254-263

Ключові слова: бібліотечна статистика, облік документів, статистичний облік, міжнародні бібліотечні стандарти.

Ключевые слова: библиотечная статистика, учет документов, статистический учет, международные библиотечные стандарты.

Key words: library statistics, document accounting, statistical accounting, international library standards.

ОПОЛЬСЬКА ТАМАРА ІВАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач науково-методичного відділу наукової бібліотеки*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕК

Зміни у роботі наукових бібліотек закладів вищої освіти висувають нові вимоги до професійної компетентності бібліотечних працівників, адже престиж бібліотечної професії залежить, безумовно, і від їхнього фахового рівня. Сучасність вимагає від фахівців постійного саморозвитку, пошуку нових шляхів самореалізації у професійній діяльності.

Професійна перепідготовка та підвищення кваліфікації бібліотекарів регулюються значною кількістю нормативно-правових актів, що утворюють систему, елементи якої класифікуються за різними ознаками. Зокрема, за ієрархічною ознакою їх можна поділити на:

1) **законодавчі акти**, серед яких Кодекс законів про працю, закони «Про бібліотеку і бібліотечну справу», «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про зайнятість населення» тощо;

2) **підзаконні нормативно-правові акти**: укази Президента України, постанови, накази та розпорядження КМУ, наприклад, «Про гарантії і компенсації для працівників, які направляються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки, навчання інших професій з відривом від виробництва» (1997), «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» (№ 98, 2011), «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період 2025 року «Якісні зміни для забезпечення сталого розвитку України» (№ 219-р, 2016) та ін.; нормативно-правові акти Міністерства науки і науки України, Міністерства культури України, Міністерства соціальної політики, наприклад, «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (№ 703/232, 2013),